

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министър на здравеопазването

Изх. № _____ / _____ 2023 г.

ДО
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДОКЛАД
ОТ Д-Р АСЕН МЕДЖИДИЕВ
МИНИСТЪР НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

Относно: Проект на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на Правилника за устройството и организацията на работа на органите на медицинската експертиза и на регионалните картотеки на медицинските експертизи, приет с ПМС № 83 от 26.04.2010 г. (Обн. ДВ. бр.34 от 4 май 2010г., изм. ДВ. бр.5 от 14 януари 2011г., изм. ДВ. бр.41 от 31 май 2011г., изм. и доп. ДВ. бр.55 от 4 юли 2014г., изм. ДВ. бр.96 от 2 декември 2016г., изм. и доп. ДВ. бр.62 от 27 юли 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.84 от 25 октомври 2019г., изм. и доп. ДВ. бр.59 от 16 юли 2021г., изм. ДВ. бр.47 от 24 юни 2022г., изм. и доп. ДВ. бр.50 от 1 юли 2022г.)

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОДА ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛИ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,

На основание чл. 32, ал. 1 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация, внасям за разглеждане проект на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на Правилника за устройството и

организацията на работа на органите на медицинската експертиза и на регионалните картотеки на медицинските експертизи (Правилника).

Изготвеното изменение и допълнение на Правилника е обусловено от съществуването на няколко проблема, които трябва да намерят решение:

Първият проблем е свързан със значителното забавяне на медицинската експертиза на трайно намалената работоспособност/вид и степен на увреждане (ТНР/ВСУ), осъществявана от териториалните експертни лекарски комисии (ТЕЛК), като това забавяне е различно при различните комисии.

Данните към края на 2022 година, касаещи работата на ТЕЛК, показва, че от съществуващите 70 комисии в страната, само 29 (41%) се произнасят в законово определения 3-месечен срок. Между 4 и 6 месеца се произнасят 17 ТЕЛК, до 12 месеца – 9 ТЕЛК и над 12 месеца – 15 ТЕЛК, като най-дългият период на произнасяне достига до 4 години.

Основната причина за горния проблем е недобрата кадрова обезпеченост на ТЕЛК, поради непривлекателната за лекарите работа, свързана с медицинската експертиза. Друга причина е значителният интерес от преосвидетелстване във връзка с направени промени в Наредбата за медицинската експертиза, които са благоприятни от гледна точка на интереса на лицата с увреждания, каквато е последната промяна, обнародвана на 31 януари 2023 г.

Причина за забавяне на експертизата, в някои от процедурите, е възможността за отменяне и връщане на експертното решение от Националната експертна лекарска комисия за ново разглеждане от ТЕЛК, без ограничение в броя на случаите на връщане. Понякога това забавя окончателното произнасяне с години.

Съществуват и локални причини в някои от комисииите, като например голям интерес от страна на пребиваващи в Турция лица от освидетелстване в ТЕЛК на територията на област Кърджали и други.

Втори проблем се явява продължаващата практика ТЕЛК да извършват клинични прегледи на лицата, във връзка с определяне на ТНР/ВСУ, независимо, че с нормативна промяна още през 2018 година, тази възможност беше предвидена само в случаите, когато наличната медицинска документация не обективизира напълно здравословното състояние на лицата. Тази практика на някои ТЕЛК, на масово призоваване на хората с увреждания да се явяват пред комисииите, не е целесъобразна от гледна точка на гарантиране прозрачност и безпристрастност в медицинската експертиза.

Третият проблем е свързан с необходимостта от синхронизиране на разпоредбите на Правилника с тези на Закона за изменение и допълнение на Закона за хората с увреждания (ЗИДЗХУ), обнародван в ДВ брой 8 от 25 януари 2023 г., по отношение на изискването регионалните здравни инспекции (РЗИ) да уведомяват служебно лицата за необходимостта от редовно преосвидетелстване не по-късно от 4 месеца преди изтичане на определения в експертното решение срок на ТНР/ВСУ.

Четвъртият проблем е свързан с необходимостта от синхронизиране на Правилника със Закона за здравето (чл. 112а) по отношение възможността съобщаването на решенията на ТЕЛК и НЕЛК на заинтересованите организации - НОИ, НЗОК, Агенцията за социално подпомагане, Агенцията за хората с увреждания и органите на медицинската експертиза на работоспособността, да се извършва по електронен път при условията и по реда на Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги и Закона за електронното управление, а освидетелстваното лице и осигурителите да се уведомяват с писмо с известие за доставяне или по електронен път при условията и по реда на Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги и Закона за електронното управление.

Петият проблем касае уреждане на възможността за подпомагане в работата и заместване при необходимост на директора на НЕЛК, чрез регламентиране в структурата на Националната комисия на нова длъжност – „заместник-директор“.

Шестият проблем е свързан с необходимостта от нормативно уреждане на възможността за ползване на пълната информация от записите в електронното здравно досие на лицата от органите на медицинската експертиза за целите на експертизата.

Седмият проблем можем да определим като практически обусловен и той касае няколко елемента в организацията на работа на ТЕЛК и НЕЛК: липса на срок, в който ТЕЛК/НЕЛК трябва да връчи/изпрати експертното решение на заинтересованите страни; липса на регламент ТЕЛК да уведомява лицата за определената дата за разглеждане на техните документи; неизпълнение на указанията, дадени от НЕЛК към ТЕЛК при обжалване на експертно решение, което НЕЛК отменя и връща за ново разглеждане от ТЕЛК.

Предвид така очертаните проблеми, на които се търси решение чрез предложената нормативна промяна, нейните цели са следните:

1. Съкращаване на срока за произнасяне на органите на медицинската експертиза при оценката на ТНР/ВСУ и спазване на тримесечния законоустановен срок от подаване на заявлението-декларация, респ. от обжалването.

За постигането на тази цел нормативната промяна включва увеличаване броя на ТЕЛК в страната, повече от два пъти спрямо настоящия им брой, кадровото осигуряване на териториалните комисии и ограничаване на броя на случаите, в които НЕЛК може да връща решенията на ТЕЛК за ново разглеждане в процедурите по обжалване.

Предвижда се създаване на комисии във всички държавни и общински многопрофилни лечебни заведения за болнична помощ и комплексни онкологични центрове, като в тези от тях, които са университетски болници и/или търговски дружества със смесено държавно и общинско участие в капитала трябва да се създадат най-малко по две комисии.

За кадровото осигуряване на ТЕЛК се въвежда задължително участие в съставите на комисии на началниците на структури в съответното лечебно заведение.

С оглед съкращаване на процедурите, свързани с обжалване на експертните решения на ТЕЛК пред НЕЛК, се ограничава броя на възможните случаи, при които НЕЛК може да връща процедурата за ново разглеждане от ТЕЛК с конкретни указания. Такава възможност се предвижда еднократно, като при повторно обжалване на решението на ТЕЛК в една процедура, НЕЛК не връща решението на ТЕЛК за ново разглеждане, а го решава по същество.

2. Постигане на прозрачност и безпристрастност в процедурите на оценка на ТНР/ВСУ, както и равномерно разпределение на случаите в страната, което ще допринесе за постепенно намаляване на забавянето в експертизата.

За постигането на тази цел нормативната промяна предвижда разглеждане на случаите само по документи, без извършване на клинични прегледи на лицата и разпределение на заявленията-декларации чрез информационната система на случаен принцип, за разглеждане от ТЕЛК на територията на цялата страна, съобразно поредността на постъпването им. Правило за разглеждане на документите по постоянен или настоящ адрес на лицето, или друго място на пребиваване, се запазва за конкретно определени случаи, свързани отново с тежко здравословно състояние, което налага извършване на клиничен преглед от ТЕЛК в дома/лечебното заведение/друго място.

3. Постигане на синхрон с разпоредбите на Закона за здравето, от последната нормативна промяна, направена със ЗИДЗХУ.

За тази цел промяната на Правилника предвижда регламентиране на задължението на РЗИ да уведомяват служебно лицата за необходимостта от редовно преосвидетелстване не по-късно от 4 месеца преди изтичане на определения в експертното решение срок на трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане.

4. Постигане на бързина, улесняване на страните и постигане на административна икономия за органите, които имат задължение да изпращат експертните решения на заинтересованите страни.

Тази цел ще се постигне като се регламентира електронният начин за съобщаване на решенията на ТЕЛК и НЕЛК на заинтересованите организации при условията и по реда на Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги и Закона за електронното управление.

В тази връзка се предвижда допълване и на образеца на заявлението-декларация (Приложение № 11 към чл. 56, ал. 1 от Правилника), като се дава възможност на лицето за избор на начина, по който иска да получи експертното решение.

5. Осигуряване на представителността на НЕЛК и изпълнение правомощията на директора, предвид увеличения обем на работа за Националната комисия, както и в случаите, когато директорът отсъства или в периоди, в които такъв не е назначен. За реализиране на тази цел, в рамките на съществуващата щатна численост на НЕЛК, се предвижда създаване на нова длъжност – „заместник-директор“.

6. Осигуряване на пълноценна и обективна оценка на работоспособността/вида и степента на увреждане въз основа на цялата налична информация за здравословното състояние на лицето и намаляване на случаите, при които ТЕЛК изисква допълнителни изследвания и консултации в хода на процедурите по експертиза.

За тази цел се предвижда създаване на условия за ползване на пълната информация от записите в електронните здравни досиета на лицата от органите на медицинската експертиза, единствено за целите на експертизата. Урежда се и въпросът за изразяване на съгласие от лицето за предоставяне на достъп до всички здравни записи в личното му електронно здравно досие на органите на медицинската експертиза, за целите на конкретното производство по освидетелстване или преосвидетелстване.

7. Своевременно съобщаване на постановените експертни решения на заинтересованите страни; постигане на по-добра информираност и прозрачност чрез уведомяване на лицата за насрочената дата, на която ще се разглеждат документите от ТЕЛК/ще се извърши прегледа на лицето на място; ангажираност и отговорност на ТЕЛК да изпълни дадените от НЕЛК указания за отстраняване на допуснати грешки и пропуски

в решението на ТЕЛК, когато то е обжалвано. Постигането на тези цели се осигурява чрез промени, касаещи: определяне на срок, в който ТЕЛК/НЕЛК следва да връчва/изпраща експертните решения на заинтересованите лица; задължение за информиране на лицата за датите, на които ще се разглеждат техните документи; задължение да бъдат изпълнени указанията на НЕЛК за отстраняване на допуснати грешки и пропуски в решението на ТЕЛК.

Преките финансови разходи, свързани с медицинската експертиза, се отнасят до функционирането на органите на медицинската експертиза и включват:

- разходи за възнаграждения на лекарите и другите лица, работещи в ТЕЛК и НЕЛК, които са обект на индивидуално договаряне между ръководителите на лечебните заведения (търговски дружества), към които са разкрити ТЕЛК/директора на НЕЛК и съответните длъжностни лица;

- разходи във връзка с прилагането на Наредба № 3 от 2019 г. за медицинските дейности извън обхвата на задължителното здравно осигуряване, за които Министерството на здравеопазването субсидира лечебни заведения, и за критериите и реда за субсидиране на лечебни заведения, в частта субсидиране за медицинска експертиза, осъществявана от ТЕЛК;

- разходи за извършване на изследвания и консултации за подготовка на лицата преди осъществяване на самата медицинска експертиза, както и за допълнително поискани от ТЕЛК изследвания и консултации в хода на процедурата по освидетелстване - дейността на лечебните заведения, свързана с изясняването и уточняването на здравословното състояние на здравноосигурените лица и с подготовката им за освидетелстване и преосвидетелстване от ТЕЛК, включително извършването на високоспециализираните и скъпоструващите медико-диагностични изследвания, свързани с процеса на медицинската експертиза, по искане на ТЕЛК и НЕЛК, се финансира от Националната здравноосигурителна каса (НЗОК) за здравноосигурените лица;

- лични разходи на лицата, които не са осигурени по Закона за здравното осигуряване и които заплащат консултациите и изследванията, свързани с подготовката им за освидетелстване и преосвидетелстване по повод ТНР/ВСУ.

Предложената нормативна промяна в горепосочените няколко направления, ще има финансово отражение в няколко аспекта:

Както беше споменато, в задължение на някои лечебни заведения (общо 49 на брой), в които няма разкрити ТЕЛК, ще бъде разкриването на такива, като в някои от тях

трябва да се разкрийт по две комисии. Това е свързано с осигуряване на възнаграждението на поне трима лекари за всяко заседание (минимумът, осигуряващ функционирането на ТЕЛК), както и на лица (поне две), осъществяващи техническото осигуряване на дейността на съответната комисия.

На база последната официална статистическа информация¹ за средна работна заплата в сферата на хуманното здравеопазване и социална работа, към четвърто тримесечие на 2022 г. (2048 лв.), следва изводът, че необходимите финансови средства за един месец, за кадровото осигуряване на един ТЕЛК, са около 10 200 лв. Финансирането е за сметка на средствата на лечебните заведения, в които ще бъдат разкрити ТЕЛК.

Необходимите средства за финансовото обезпечаване на новата длъжност „заместник-директор“ в НЕЛК ще са за сметка на бюджета на НЕЛК за съответната година.

В Наредба № 3 от 2019 г. за медицинските дейности извън обхвата на задължителното здравно осигуряване, за които Министерството на здравеопазването субсидира лечебни заведения, и за критериите и реда за субсидиране на лечебни заведения, в частта субсидиране на дейностите по медицинска експертиза, осъществявани от ТЕЛК, се предвижда увеличение на субсидията, като се въвежда нов критерий за целта, изцяло обвързан със срока за произнасяне. Предвижда се поощрително увеличение с около 50% от досегашния размер на финансиране на тази дейност, само при предсрочно произнасяне на ТЕЛК, в рамките на 2 месеца от постъпване на заявлението-декларация. Тези промени в Наредба № 3 от 2019 г. предстои да бъдат обнародвани и независимо, че те касаят друг нормативен акт, са пряко свързани с финансовия въпрос, касаещ настоящите промени в Правилника.

Въпреки, че е трудно да се предвиди какъв процент от експертните решения биха могли да влязат в сила в двумесечен срок, тъй като такава практика понастоящем почти не съществува, като се вземе предвид значителното увеличение на броя на ТЕЛК в страната, бихме могли условно да предположим, че около $\frac{1}{3}$ от експертните решения ще попаднат в тази категория. Ползвайки информацията, получена от РЗИ в МЗ към края на четвърто тримесечие на 2022 г., която показва, че за последното тримесечие на същата година са издадени общо 57 673 експертни решения за ТНР/ВСУ в страната, можем да направим извод, че допълнителният разход за това увеличение на субсидията е около 1

---

¹ Национален статистически институт - Средна брутна месечна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение през 2022 година, по икономически дейности.

538 000 лв. на годишна база. Допълнителните разходи ще са в рамките на бюджета на МЗ за съответната година.

Останалите елементи на финансирането на дейностите, свързани с експертизата на ТНР/ВСУ, посочени по-горе, не се очаква да претърпят промяна.

Косвен финансов ефект от постигане на ритмична работа на ТЕЛК и произнасяне в тримесечния законоустановен срок ще бъде намаляването на разходите за общественото осигуряване, които понастоящем се реализират във връзка със забавената експертиза на голям брой комисии в страната и разпоредбите на ЗИДЗХУ. С вметването в тримесечния срок за произнасяне ще отпадне необходимостта от финансов разход на НОИ за компенсиране именно на това забавяне.

Очакваните резултати от предложената нормативна промяна по горепосочените направления, съответстващи на представените проблеми, са следните:

Промяната, касаеща увеличаване броя на ТЕЛК в страната, кадровото осигуряване на териториалните комисии и възможността НЕЛК да отмени и да върне на ТЕЛК експертното решение за ново разглеждане еднократно, се очаква да доведе до значително съкращаване на сроковете за произнасяне на ТЕЛК, което ще допринесе за защита правата на лицата с увреждания.

Преустановяване извършването на клинични прегледи от ТЕЛК и разпределението на заявленията-декларации чрез информационната база данни на случаен принцип, за разглеждане от ТЕЛК на територията на цялата страна, ще гарантира постигането на прозрачност и безпристрастност в процедурите, както и равномерно разпределение на случаите в страната.

С определяне на задължението РЗИ да уведомява служебно лицата за необходимостта от редовно преосвидетелстване не по-късно от 4 месеца преди изтичане на определения в експертното решение срок на трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане, ще се постигне синхрон с разпоредбите на Закона за здравето, от последната нормативна промяна, направена със ЗИДЗХУ.

С осигуряването на електронният начин за съобщаване на решенията на ТЕЛК и НЕЛК на заинтересованите организации ще се постигне бързина, улесняване на страните и постигане на административна икономия за органите, които имат задължение да изпращат експертните решения на заинтересованите страни.

Определянето на длъжност „заместник-директор“ на НЕЛК ще осигури оптималното функциониране, както и представителността на НЕЛК и изпълнението на правомощията на директора, предвид увеличения обем на работа на Националната

комисия, както и предвид случаите, в които директорът отсъства или в периоди, в които такъв не е назначен.

Ползването на пълната информация от записите в електронните здравни досиета на лицата от органите на медицинската експертиза, единствено за целите на експертизата, ще осигури извършване на пълноценна и обективна оценка на работоспособността/вида и степента на увреждане, въз основа на цялата налична информация за здравословното състояние на лицето и намаляване на случаите, при които ТЕЛК изисква допълнителни изследвания и консултации в хода на процедурите по експертиза.

Определянето на срок, в който председателите на ТЕЛК ще бъдат задължени да съобщават постановените експертни решения на заинтересованите страни, ще осигури своевременност и намаляване продължителността на процедурите.

Уведомяването на лицата за датата, на която ТЕЛК ще разглежда подадените документи, ще осигури необходимата информираност за тях.

Определянето на персонална отговорност на председателите на ТЕЛК, за изпълнение на дадените от НЕЛК указания, при върнати експертни решения за ново разглеждане, ще има дисциплиниращ ефект върху ефективното изпълнение на дадените указания.

Приемането на проекта на нормативен акт ще доведе до благоприятно въздействие върху държавния бюджет, свързано с намаляване на разходите на общественото осигуряване, които понастоящем са свързани с компенсиране забавянето на медицинската експертиза и защита правата на хората с увреждания, които не по своя вина не получават своевременно влязло в сила експертно решение за ТНР/ВСУ. Периодът, в който се очаква това въздействие да се осъществи е между 1 и 2 години от започване функционирането на новосъздадените ТЕЛК.

Към проекта на нормативния акт е приложена финансова обосновка по Приложение № 2.2 към чл. 35, ал. 1, т.4, буква „б” от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация.

Обществените отношения, предмет на нормативната промяна, не са регламентирани в европейското законодателство. Те са въпрос на национално решение и са от компетентността на отделените държави-членки. Това произтича от разпоредбата на чл. 168, параграф 7 от Договора за функциониране на Европейския съюз, която предвижда изключителна компетентност на държавите-членки по определяне на здравната им политика и организирането и предоставянето на здравни услуги и медицински грижи.

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОДА ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛИ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,**

С оглед гореизложеното и на основание на чл. 8, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация, предлагам да бъде приет проектът на Постановление за изменение и допълнение на Правилника за устройството и организацията на работа на органите на медицинската експертиза и на регионалните картотеки на медицинските експертизи, приет с ПМС № 83 от 26.04.2010 г., обн., ДВ, бр. 34 от 4.05.2010 г., изм., бр. 5 от 14.01.2011 г., в сила от 14.01.2011 г., бр. 41 от 31.05.2011 г., изм. и доп., бр. 55 от 4.07.2014 г., изм., бр. 96 от 2.12.2016 г., в сила от 1.02.2017 г., изм. и доп., бр. 62 от 27.07.2018 г., в сила от 27.07.2018 г., бр. 84 от 25.10.2019 г., в сила от 1.01.2020 г., бр. 59 от 16.07.2021 г., в сила от 16.07.2021 г., изм., бр. 47 от 24.06.2022 г., в сила от 24.06.2022 г., изм. и доп., бр. 50 от 1.07.2022 г., в сила от 1.07.2022 г.

С уважение,

Д-Р АСЕН МЕДЖИДИЕВ

Министър на здравеопазването